

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio Decalogi Duabus distincta partibus

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

De impediente bonum alteri, ejusque restitutione, quo ad ea, quæ
pertinent ad justitiam commutativam, §. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

etiam alij coacti essent ad emendum rarius annonam, id totum debes reddere; nam tunc hujus totius damni tu iniqua causa fuisti.

o S. Th. 2. 2. q. 62. art. 4. Mol. t. 3. de 726. nu. 4. Less. c. 18. dub. 19. Diana p. 3. tr. 6. miscello. res. 6. Petr. Navarr. Less. apud Dicast. li. 2. de just. tr. 2. d. 2. dub. 6. nu. 116. & 117. Contra Sotum & Salonium, putantes, si per malitiam, restituendum esse pretium, quod erit in re; si per dictam negligentiam, esse restituendum pretium, quod est in spe.

10. Dicit quis. At etiam tu iniqua causa fuisti, cur Dominus non habuerit suo tempore equum valentem centum aureis, atque adeo, ut cessauerit Domino hoc lucrum, ergo etiam hoc centum ei reddere oportebit, deducta estimatione periculorum, deductis expensis, quas in alendo equo Dominus fecisset. Confirmatur: nam etiam sic si furatus fuisses à Domino, deberes eidem restituere tum pecuniam, tum lucrum, quod per negotiationem x illa pecunia acquisiuisset idem Dominus.

Respondeo: urget argumentum; unde fateor, furem illum debere restituere non decem tantum, quod dixit numero precedenti communis sententia, sed centum, deductis deducendis, quod probat hoc argumentum Delugo p. qui sequitur prædictam communem sententiam, & respondit huic argumento, negans, furem esse causam talis damni emergentis; est enim, ait, causa ipse Dominus, qui potuit alium sibi pullum emere. Idem dicit ad confirmationem; negat enim deberi Domino lucrum illud, quia pa-

ri modo Dominus poterat aliam pecuniam negotiationi subdere: solum igitur tunc deberi concludit eiusmodi lucra restitui, quando Dominus nullam aliam pecuniam haberet, qua pullum equinum emere, vel negotiationi subdere posset; tunc enim tu, quia ea abstulisti, vera causa fuisses damni sequentis. Hæc ille, quibus ego libens subscriberem, si intelligere possem, te non fuisse veram causam talis determinati seu specialis damni, quod emergit Domino ab hoc individuo eius equo, quem tu surripuisti.

p Delugo t. 1. de just. d. 18. sect. 4. n. 81.

§. II.

De impediendo bonum alteri, ejusque restitutione, quoad ea, quæ ad iustitiam commutativam.

1. **S**I ex bono zelo, & sine vi vel fraude impedis aliquem, v. g. Petrum, nè consequatur injustam hereditatem, injustum legatum, nec restitutionis obligationem contrahis, ut ex se patet: quod si idem facias ex odio, vel cum vi, vel fraude, simili peccato, peccabis quidem interno affectu contra charitatem, vel alio peccato, sed quia non peccas, quoad legatum, contra iustitiam: justè enim illud impeditur, si sit injustum: ideo ad nullam restitutionem obligaris.

2. Verum si quem sine vi, vel fraude, sine illis, quomodocumque impedis à consequitione boni, quod

ipse

ipſi ex Inſtitia commutatiua debetur
4, & peccas, & reſtitutionem debes,
quia tunc contra Inſtitiam delinquis.
Dixi (ex Inſtitia commutatiua) nam
ſi ſolum debeat ex diſtributiua, mox
dicam à num. 7.

a *Mol. r. 3. d. 727. Leſſ. l. 2. c. 12.
du. 16. Diccaſt. l. 2. de juſtis, tr. 2. d. 8.
dub. 1. n. 7.*

3. Quid, ſi quem impedias à con-
ſecutione boni, quod liberaliter datur,
v. g. legati, hæreditatis, eleemoſynæ
&c. ? Reſpondeo, eſſe diligenter di-
ſtinguendum. Nam ſi id fiat fraude,
vi, vel ſimili, ut ſi ſuadeas falſis infor-
mationibus, vel cogas vi teſtatore, ne
hæreditatem relinquat Petro v. g.
peccas b, & reſtituere teneris, quanti
æſtimatur ab expertis damnum, quod
Petro feciſti. Ratio eſt, quia ex vna
parte tu es cauſa moralis eiufmodi
damni illati ipſi Petro, & ex alia, pec-
cas contra Inſtitiam, cum quilibet hæ-
beat jus, ne per vim & malis artibus
arceatur à bonorum conſecutione.
Huc reducitur, quod ſupra bb dixi, te
obligari ad reſtitutionem, ſi occidas
eleemoſynarium, eo motiuo, ut is elee-
moſynam amplius Antonio, v. g. non
largiatur; id enim eſt, vi, id eſt, ipſa
morte impedire Antonium ab elee-
moſynæ conſecutione: huc etiam, ſi
vim ipſi donatario, v. g. dicto Anto-
nio inferas, ipſum in carcere injuſtè
retinendo, ne ad eleemoſynarium ac-
cedere valeat: huc item c, ſi Notari-
os vel Conſiliarios ab moribundo eos
vocante, auertas: ne ſcilicet is teſta-
mentum, vel legatum in alicuius fa-
uorem condat: huc, ſi teſtatore d
volentem diſponere in fauorem ali-

eius, tu falſa ſpe ſanctitatis, vel longio-
ris adhuc vitæ, à condendo teſtamento
diſtrahas. Ratio horum eſt, quia
hæc facere, eſt, per fraudem, vel per
vim, atque adeo contra Inſtitiam im-
pedire proximum, ne bona liberaliter
ab alio danda conſequatur.

b *Th. Sanc. c. 22. conſ. c. 1. d. 49.
Vaſq. p. 2. d. 175. c. 2. n. 13. & tr. de
Benef. c. 2. §. 2. dub. 20. Dian. p. 3. r.
6. Miſceil. reſ. 32. Diccaſt. l. c. n. 4. bb
Sup. li. 6. c. 4. §. 3. n. 13. c. Delugo d.
18. ſec. 5. n. 91. d. Idem ib. n. 103.*

4. Quod ſi id facias ſine vi, vel
fraude, ſed precibus, conſilio &c. quam-
vis motus ab animo lædendi eum, in
cuius fauorem condendum fuiſſet v. g.
teſtamentum, eſto, contra charitatem
pecces interius, peccaret Iudex, qui
reum mortedignum ex odio condem-
naret: non tamen obligaris e ad re-
ſtitutionem, ut nec prædictus Iudex,
quia actio ipſa externa non eſt contra
juſtitiam. Si vero ex bono zelo, ſeu
prudenti conſilio motus id facis, nec
peccas, nec reſtitutioni es obnoxius,
quia vbi nulla eſt culpa, nulla eſt pœ-
na, & prudens conſilium non eſt reſti-
tutionis pœna mulctandum. Hinc
non peccant, nec reſtitutionem debent
Religioſi, qui ex zelo ſalutis teſtatoris,
ipſi ſuadent, ut potius alijs, quam ma-
trici Eccleſiæ relinquat: nam licet vi-
deatur Clementina id prohibere reli-
gioſis, non ita f tamen eſt, quia ſacer
Canon prohibere bona & prudentia
conſilia numquam potuit. Adde,
eſto, quando imprudenter ſe gerunt,
peccent in hoc ſine dubio religioſi,
non tamen ad reſtitutionem tenentur,
quia

quia in Canone hæc pœna non apponitur.

e Idem, quibus adde Bart. à s. Faust. in Spec. Conf. q. 28. q. 2. dicentem, hanc esse communem sententiam Theologorum, & Canonistarum. f. Sanch. in conf. c. 1. dub. 49. n. 28. cont. Mol. t. 3. de 727. n. 3.

5. Denique si vera crimina alterius sed occulta propales testatori, v. g. ne hæreditatem illi relinquat, te nec peccati, nec restitutionis reum pronuntio; quia expedit Reip. ne bona relinquantur ei, qui ijs abuturus sit: quod si alijs à testatore injustè propalasti, reddere quidem famam debes, sed non bona; idem dici debere in materia beneficiorum, mox videbimus.

Porro hic ne præmittatur casus sequens. Petrus aperuit literas directas Paulo mercatori, quem amicus certiorum reddebat de superventura frumentorum penuria, ex frumenti extractione, v. g. à regno: unde factum est, ut Petrus Paulum præveniens frumenti copiam vili pretio emerit, venditurus pretio magno, nimirum apparente mox penuria: quo pacto impedit Paulum à lucro, quod hic eadem arte comparasset. In præsentibus ergo casu obligabitur ne Petrus ad restitutionem? & idem quari solet de præsentibus beneficium, quando alius simili ratione beneficii vacationem cognovit & præobtinuit.

Respondeo: Lessius ff sic distinguit: si Petrus tempestivè consignavit literas Paulo, ipse quidem Petrus peccavit eas aperiendo. sed ad restitutionem non obligatur; quia cum tempore Paulus potuisset se negotia conapplicare, apertio literarum remotè

& indirectè se habet, ad damnum Pauli. Si vero idem Petrus non consignavit literas tempestivè, & peccavit, & ad restitutionem obligatur, quia Paulo secutum est damnum directè ex morosa consignationis literarum. Ego hanc posteriorem partem approbo; de priore valdè incertus animi pendo, ut in simili sentiam inferius f; quia etiam in eo casu damnum patitur Petrus, ex radice injuriosæ tuæ apertionis: tunc nihilominus probabilis esto sententia Lessij, quam per familiaris meus P. Franciscus gg Bardi novissimè defendit, quando ita se potuisset applicare Paulus ad negotiationem suam, vel integrè illam intra morale tempus perfecisset, & sua causâ non perfecit, non vero ob præventionem tuam.

ff Less. lib. 2. de just. c. 12. à n. 131. f. inf. c. 7. §. 12 n. 16. gg Bardi lib. 1. select. q. 15.

6. Alij innumeri casus ex his colligi possunt, & præsertim, an qui mendacijs impedit fiscum, ne confiscetur sua bona, obligetur ad restitutionem? an, qui fraude, vel sine illa impedit Scholasticos, ne aliam scholam frequentent? an pari modo, qui impedit, ne ad alium emptorem accedat? an qui impedit emptorem, ne cognoscat vitium rei emptæ, vel emenda, ut faciunt tonsores pannorum, occultantes, vel secreto sarcientes eorumdem pannorum scissuras &c. Verum quia non pauca ex his suis in locis à me dicta sunt atque dicentur, multa autem dilucidè ab authoribus g tractantur, ad ea quæ sunt difficiliora, veniamus.

g Sanch. partim l. 2. in Dec. c. 22. Dubi.

*num. 22. partim l. 1. conf. c. 3. di. 3. Deluge
d. l. 1. de iust. d. 28. sec. 5. n. 108.*

*Dubium incidens de impediēte donatio-
nem peccaminose alteri factam.*

7. Dubium hic non vulgare sese offert explicandum. Si Antonius v. g. velit dare centum Petro, quæ donatio sit peccaminosa, licetne ego & sine onere restitutionis impediam, ne Antonius donec? Respondeo, si impedis bono zelo, & sine odio, vel simili, certum est, te licet impedire: iuste enim tunc impedis crimen proximi. Difficultas est, si impedis non ex bono zelo, sed cum peccato, v. g. ex odio, quod geris contra Petrum, vel medijs iniquis, v. g. maledicendo de Petro &c.

8. Ajo, esse diligenter distinguendum, qua ratione dicta donatio, quæ impedienda est, sit peccaminosa. Vel enim primò, ita est peccaminosa, & iniusta, ut Petrus rem donatam suam facere non possit; id quod accidere possit, si res v. g. donanda, esset aliena, vel furtiva; & in hoc casu certum est, te posse impedire non solum sine vi, & fraude, sed etiam cum fraude, & vi; nam impedis, ne Petrus aliena bona occupet. Quare si tu ex odio moveris, vel vim illicitam adhibes, peccabis quidem, sed quia non peccabis contra Iustitiam debitam ipsi Petro, non contra hanc obligationem restitutionis.

9. Vel secundò, ita est peccaminosa prædicta donatio, ut non sit iniusta, ut si Antonius donare vellet ea, quæ suæ familiae sunt omnino necessaria, vel vellet donare ex malo fine, v. g. ex vana gloria, ex fine adulterandi &c. & tunc

est nobis nova distinctione utendum; si enim donatio est peccaminosa ex parte utriusque, tum donantis Antonij, tum donatarij Petri, (qualis est dicta donatio rei necessariæ familiæ; in ea enim peccat tum donans, quia tollit necessaria familiæ, tum donatarius, quia cooperatur, ut supponimus, peccato donantis) potes etiam vi & fraude impedire, modo vis sit prudenter illata, nec sit tanta, ut ex aliquo alio capite modum excedat; ratio est non abfimilis, ac dicta: quia non est peccatum contra Iustitiam impedire, ne quis recipiat id, quod sine peccato recipere absolute non potest.

10. At vero si donatio sit peccaminosa, solum ex parte donantis, non vero ex parte donatarij, qualis est donatio facta ab Antonio ex fine vanæ gloriæ vel adulterij, tunc potes quidem impedire sine vi vel fraude, & potes etiam impedire indirectè, persuadendo Antonio, ut deponat illum malum finem, unde consequatur donationis omisio, quia sic, ex bono zelo impeditur peccatum alterius; at nullo modo potes impedire vi, vel fraude, & si sic impedis, obligationem restitutionis subibis. Ratio est, quia tunc contra Iustitiam impediens donatarium: cum quilibet habeat Ius, ne impediatur malis artibus à consecutione ejus, quod sine peccato ipse consequi potest.

11. Denique si, contra, donatio sit illicita solum ex parte donatarij, non vero donantis, ut si dictus Petrus vellet recipere donationem ex fine vanæ gloriæ, vel adulterij, quem finem, quia Antonius nescit, non est particeps peccati, si tu id scias, licetne tibi impedire

Z z

ejus-

ejusmodi donationem? respondeo, licere, sine vi vel fraude, & bonis artibus, persuadendo ipsum donatarium, ut cesset ab illo sine malo: verum si persuaderi non possit, non licere vi vel fraude impedire, colligitur ex ratione modo dicta, n. 10. Quilibet enim videtur habere jus donandi id, quod sine peccato dare potest: id tamen alijs considerandum relinquo.

§. III.

De impediendo bonum alterius, quoad ea, quae pertinent ad distributionem,

Ubi aliqua de beneficijs & officijs,

Aliqua non rarè bona distribuuntur in Rep. inter cives, quae duplicis dispositionis esse solent.

Prima, quae danda sunt certis & determinatis personis, v. g. singulis annis danda est à monte pietatis mensura frumenti omnibus pauperibus talis nationis, vel omnibus ijs pauperibus, qui eam voluerint. Secunda, quae danda sunt indeterminatis personis, sed eligendis ex libera voluntate distribuentis, v. g. danda sunt decem mensurae ijs pauperibus, quos liberè elegerit mons pietatis, vel danda est mensura frumenti alterutri ex his duobus, quem nempe ipse distributor liberè ex duobus elegerit.

2. Dico jam 4, qui sive vi & fraude, sive sine illis quomodocumque impeditur, in priore jam dicta dispositione, semper peccat, & tenetur ad restitutionem. Ratio est manifesta, quia tunc illi singuli habent jus ad eam eleemo-

synam, & illis ex voluntate disponentis ea debetur. At vero in posteriori dispositione, si sine vi vel fraude impedias, non obligaris ad restitutionem, quia sicuti elector liberè eligere potest, sic tu illi persuadere: & hic recurrit eadem doctrina, quae allata est supra §. 1. nu. 4. Quod si impedias vi vel fraude, ad restitutionem obligaris, quanti aestimabitur à prudenti damnum impedito factum. Ratio est, quia licet illi non habeant jus Iustitiae commutativae, ante electionem, ad eleemosynam illam, habent tamen jus, ne impediatur fraudibus & vi à consecutione illius boni, recurrente huc doctrina allata supra §. 2. num. 3.

a *Silv. 2. 2. q. 61. art. 2. quaestio 23. concl. 5.*

Impedientes consecutionem beneficij.

3. Huc pertinent impedimenta contra volentes consequi beneficia, vel munera, quae solent à Republica, vel à Praelato benemeritis distribui; de quibus haec breviter colligo ex Lessio b.

b *Less. l. 2. c. 12. du. 18. cui adde Discast. lib. 2. de just. tr. 2. d. 8. dub. 2. qui alios citant.*

Primò, si quis erat beneficio dignus, illumque tu, etiam vi & fraude impedisti, ut conferretur digniori, ad nihil teneris. Ratio est, quia dignus non habet ullum jus, respectu dignioris: quare illum impediendo facis juxta voluntatem Reip. intendentis dare beneficia vel munera dignioribus. Quod si vi impedisti, ut conferretur quoque digno, ad restitutionem teneris, juxta speciem, quam alius habebat (si enim